

je rekel minister — da se zmanjša kro-
ženje bankovcev, ali se ne bo lotila ni-
kakih mer.

»To so vražje klobase! Vrzite jih mač
ki, ki pred vratmi tako milo mijavkale«

Dopisi

Iz Sežane. Dne 22. novembra je izbruhnil v naši občini, v Danah, požar v skednju posestnika I. Miklavca št. 9. Ne more se ugotoviti, kako je nastal ogenj. Izključeno ni, da ga je podtaknila zlobna roka, lahko pa je tudi nastal iz neprevidnosti. Na lice mesta so prihiteli domačini, da bi rešili imetje iz skednja, ki pa je bil nakrat ves v plamenu, da se je bilo bati najhujšega. Na kraju nesreče je prihitelo tudi "Gasilno društvo" iz Sežane. Pa tudi številni drugi Sežanci in Sežanke so prihiteli. Potreba slehernega je bila temveč, ker je med požarom divjala burja, v bližini in na okrog pa so poslopja s slamo kritimi strehami. Vode nikjer blizu. Le v občinskem vodnjaku, precej oddaljenem, se je nahajala mala množina vode. Pot od vodnjaka do pozorišča je precej strma. Vendar so neustrašene ženske pridno donesale vodo. Druge ženske in moški pa so se trudili pri brizgalni, blizu požara, na strehah sosedov, da se požar ni razširil in vpečeli še druga poslopja. Tako je bil požar v polnopravni uri pogasjen. Čast in hvala na tem vsem! Kljub temu pa se je marsikomu očitala krivica. Tako so baje sorodniki požarjca iz Starij govorniki ljudem, češ, da je dovolj slabo, ker niso rešili slamoreznic iz skednja! Očitati da so tudi ljudem, da so prišli — krast! Neudorno delujočim gasilec, da so bili pijani. Ali je to zavražalo? In vendar je od vseh poslopj zgorel le skednj, nekaj sena, slame, ajdovce in drugih malenkosti, tako, da se škoda niti ne da primerjati z vrednostjo ostalega rešenega imetja. Zato se zdi ljudem kaj čudno, da premožni posestnik prosi sedaj milodarov tudi pri revnih ljudih. Zdi se jim to zloraba.

Iz Planine pri Rakeku. Po dolgem času spanja se je vendar vzbudil tudi naš tuj. Posebno zadnje dni je vse bolj živahen. Oživela se naša pred vojno dobro razvita družina. Prvo je začelo delovati prostovoljno gasilno društvo, razpuščeno za časa vojne; po zaslugi so imeli ves inventar. Čast in pohvalo izrekamo načelniku in odbornikom za njih trud in delo, da je ostalo vse v najboljšem stanju. Takoj za tem prvo društvo, ki je zaočalo, odkar nas je zapustil požarovalni in delavski g. nadučitelj. Dolgo časa smo čakali namestitve; navsezadnje smo se mogli sami zadržati in nastopimo v kratkem času javno z domačinimi pesmimi med domačinim ljudstvom. — Izobraževalno društvo uspeva, kaj lepo po zaslugi g. župnika. Že dokaj let nismo imeli tako življene in dobrega gospoda. Zela nam bo žal, če bi nas res zapustil (če se govorica med ljudstvom). — Knjižnica in čitalnica začeta poslovanje v kratkem; če zbirkje knjig bodo vse dobrodošle v dolgih zimskih večerih. — Le tako naprej in kmalu pokazemo, da so se nam odprle celi po dolgotrajnem spanju.

V odgovor "domačinom" iz Ajdovčine: S svojim dopisom, da sem le razburil duhovne Priznava sam, da so mirovne pogodbe le "skozlarije"; toda čimjaj je treba vsakega računati. Koliko nam lahko škodijo v narodnem oziru v par letih, to se je najbolje videlo zdaj v zadnjih dveh letih, ko se nismo bili niti antitranit. V tem oziru bi morali biti vsakega edini in vedno misliti na Stritarjeve verzice:

Siti, bratje smo prepira,
ki se zida, ki podira
V ogenj z njim, — kako goril
Mirovna pogodba, sklenjena v Rapallu, da ni napravila na Ajdovščino nobenega utisa? Zelo dvomim! Dopisnik naj pomisli na tiste Ajdovce, ki pod utisom mirovne pogodbe mislijo prodati svoje premoženje in se naseliti kj drugje! Na vse to naj pomisli g. dopisnik. In e laiki je treba vsakega računati! Sicer sem pa prepričan, da je to le mnenje kakšnega "posameznika", ne pa domačinov.

Zares ponavljam, kar sem že znanjiti rekel: Naš narod mora spoznati, da ni osamljen in tu ima inteligentna veliko dolžnost. — Laški narod pa naj ali besede našega Alkercarja:
Mi vsajamo, mi vsajamo!
Če se tako hrumite,
če se tako krčite!
Poljaj tako jezite se?
Nas morda res bojte se?
Napredek in prosveta
to bo naša osveta!

Ajdovec.

Književnost in umetnost

Ivan Cankar: Mimo življenja. Založila Ig. pl. Kleinmayer & Ferd. Bamberg. Ljubljana 1920. 8°. IV. + 230 str. Cena broširanemu izdavu L 5.—, vezanemu L 7.50, prednostni izdaji na belem lesu prostem papirju L 10.—.

Trinajst novel in črtic iz svojih mlajših let, med njimi več dozdaj še neznanih, je zbral Ivan Cankar ter knjigo po

Takoj je odklenila gospodinja vrata in spustila mačko v kuhinjo. Jaz sem pa hitel odvezovat klobase in jih vrgel nato na tla. Čutil sem, kako so se mi še v dlani gibale.

In kaj se je zgodilo? Mačka je skočila na stol, skrivila po velblodje hrbet, najezila dlako in sikala in pihala kakor najbolj razdražen gad. Take prizore sem opazoval edino ta čas, ko sta si stala, sosedova mačka in gospodinja Sultan, drug drugemu kot neizprosna sovražnika nasproti.

Dovolj mi je bilo! Vsaka druga mačka bi zagrabil klobase. Tu je torej ticala rešitev celog problema. Sultan, ki se je bil izgubil pred par dnevi, je prišel v mesnico, od tu v klobase in gotovo je bilo v vsaki klobasi tudi nekoliko njegovega repa. Ko je razslekli Sultan v klobasah zašil glas svoje gospodnje in moj glas, se je dobrikl in klobase so se zamajale. Od tedaj se ne dotaknem nobene klobase, pa bodi zamajeno njegovo svinsko pokolenje tudi po zapriseženih sodnih izvedencih. S tem sem končal. Upam, da so dobili naši živel dovolj hrane. Se vsak en kozareček in potem lahko noč!

(Konec.)

uvodni črtici značilno naslovi "Mimo življenja". Kakor onkraj sveta, onkraj življenja živi večina njegovih oseb te zbirke. "Zakaj samo v sanjah, samo v tistem otroškem hrepenenju je resnica in življenje; vse drugo je življenja poskuske, pravi v "Lepi Vidi". Slikar sanja v tuji, jini o domovini kakor o svoji ljubici, zvesti mladenki, umira v koprenju in domotožju kakor popotnik brez doma. V noč, brez konca in brez cilja potuje njegov poet, ki so ga majnega in šibkega pognali na cesto in za zmerom zaploputnili duri za njim, in ki mu je mar cilja kakor škrijancu, kadar izžvrgoli iz tople brazde.

Razen teh "mimoživljenskih" tipov je pogledal Cankar tudi v globino otroške duše in je ustvaril dovršene psihološke študije, kakor so "Grehe", "V temie", "O prečeah", ki ostanejo trajno med najlepšimi biseri njegove umetnosti. Iz vseh pa odseva čudovita lepota slovenskega jezika, ki jo je Cankar negoval ves čas z veliko ljubeznijo. Zato knjigo toplo priporočamo vsem ljubiteljem prave umetnosti.

Gospodarstvo

Vesti iz "Kmetijske družbe"

Ako preiskujemo mleko ene in iste krave, najdemo, da je skoro vsaki dan drugačno. Da je mleko vodeno in redko, temu je čisto vzrok vodena hrana, kakor repa, zelena krma itd. Tudi nagla sprememba hrane ali vremena, nevihta, poletna vročina, ali sopenica za časa paše, nadalje naporno delo, spolna razdražljivost, bolezen, kuga, jetika itd., lahko povzročajo spremembo v sestavi mleka. Dobrota mleka je odvisna od množine tolike ali masti, ki se nahaja v mleku. Dobro mleko ima navadno 3-5% masti. Ako opazujemo kapljico mleka pod drobnogledom, je vidimo kot čisto raztopino, v kateri plavajo manje in večje mastne kroglice. Ako pustimo mleko na miru, splavajo večje kroglice na površino ter tvorijo smetano. V polnem, neposnetem mleku so mastne kroglice goste, v obranem ali z vodo razredčenem mleku pa redko posajane. Ako tehtamo en liter polnega mleka, najdemo, da iznaša težina 1 kg in 29-34 gramov. To težino imenujemo specifično težino mleka. Čim več vode se nahaja v mleku, tem manjša bo težina mleka; čim manje masti je v mleku, tem lažji bo liter mleka. Specifična težina nam torej lahko služi za presojevanje mleka; oziroma njegove gostobe. To vedo prav dobro tudi nekatere gospodinjice, ki posnemajo mleko ter mu dolijejo vode, da ne bo pretežko. Tudi to je včasih vzrok, da je mleko na trgu slabo. Za merjenje mleka služi podolga trbušasta cev, ki ji pravimo mlečna tehtnica, ali laktodenzimetro, to je mera za gostoto, ki se pogreže v čašo mleka. Na cevi so belečene številke 20-40. Ako je mleko dobro, se steklena cev pogreže do št. 29-34. Če pa je mleko na videz prozorno ali modrikasto, je sumljivo, da mu je dodana voda. V tem slučaju se presoja dobrota mleka potom kemične analize s pomočjo acidobutrimetra.

Iz kmečkih, delavskih, duhovniških, učiteljskih, odvetniških krogov, ter od različnih kmečkih in mestnih denarnih zavodov nam prihajajo čisto izrazi želja po skupni kmečki organizaciji. Ako razmotrivamo želje in nasvete teh činitelj, vidimo, da se v njih izraža skrb za kmečki in njih lastni obstanek, ki se jim zdi ogrožen vsled novih razmer. Dolgoletna vojna nas je poučila, da je kmečki stan najvažnejši med vsemi, kakor želedec, ki pretvarja hrano v hranilni sok, ki se, spremenjen v kri pretaka po žilah v vse ude človeškega telesa. Ta kmečki stan, čegar vrednost se je pred vojno, ko smo imeli vsega v izobilju, zdela ncznata, se je dvignil v zadnjem času do take veljave, da se mu klanjajo vsi drugi stanovi, ker uvidevajo, da kinet tvori podlago vsemu družabnemu življenju, in da se brez njega ne da opraviti ničesar. Ako se nekoliko pogledimo v človeško življenje in snovanje, vidimo, da sleherni človek stremi po nečem višjem, lepšem in boljsem, kar bi mu nudilo moralno in materialno zadovoljstvo in višji ugled pri sočloveku. Tako je pri posamezniku, tako v družabnem in stanovskem življenju. Tudi priprosti kmetič, ki orje na polju, v svesti si svoje dolžnosti, in v vedni skrbi za blagor svoje družine, goji v svojem srcu silna stremjenja. Tudi on se veseli, ko vidi, da mu gospodarstvo oblineše vrščje vložen trud, in da mu otroci napredujejo v vsem lepem in koristnem, kar jih vsposobia, da postanejo nekaj boljši in uglednejši člani človeške družbe, ki nai bi nekaj niemu in njegovega, mu, še do nedavno toli zamarnemu kmetu stanu pomagali do večjega ugleda in blagostanja. In res vidimo, da je ravno kmečki stan oni stan, ki daje človeški družbi najboljše in najsposobnejše moze na vseh poljih ljudskega delovanja in snovanja. In taki moze, vneti za moralni in materialni blagor kmečkega stanu, pozivljajo tudi Vas, dragi kmetovalci, po vsej deželi, da se združite v močno stanovsko organizacijo, kajti, le tedaj, ko preide v sleherni koč najpozabljenejši vasi zavest skupne stanovske moči, si ohrani kmet svojo, s trdom pridobitno veljavo. Kmetovalci, delavci, duhovni in posvetni učitelji in učenci, ki vam je usoda združena s kmečkim stanom na tem ozemlju, ki ga tolikanj ljubite, razmišljajte, posvetujte se in združujte v današnjih težkih časih

kmetka stremjenja k skupnemu cilju, k moralnemu in materialnemu blagostanju kmečkega stanu.

Nadalje želje in nasvete posameznikov, kmetijskih in gospodarskih društev in zadrug, kmečkih hranilnic in drugih ustanov, ki bi se radi priključili takemu združenju, sprejema Tržaška kmetijska družba v Trstu, Via Fabio Filzi 10.

Za tiskovni sklad "Edinosti"

Nabrežinski snubači v Zavidah nabrali 43 L. (Darovali so: Pepi Gradun 10 L.; po 5 L.: Poldo Periot, Ladi Tance, Slavko Caharija, Jožef Frankovič, Jožef Trčon in corpus delicti; Jožef Caharija 2 L., Janez Kosmina 1 L.).

Mici Vodopivec v Dolu 2 L. (Komunjar, ker je porzil ribo 1 L., dve priči po 1 L., ker je čep ven gledal 1 L., Kanton podri 1 L., in kjer se je smejal 4 L.).

Ob priključitvi Filipa Jerič in Viktorije Turk v Gabrju na Vipavskem nabrali svatje 90 L.

Ob priključitvi svatbe gosp. Marije Fabjan z Josipom Macarol darovale zavedno šepuljke in šepuljci pri šaljivem plesu 71 L.

Ob priključitvi pozitivne temelja za novo slovensko družino, v kateri se bode gojila mila govorica matere Slavije, iz treh voglov kamenite kraske družine v osebi gospodine Karoline Gabrovce iz Praprota in glavnega vogla gosp. Dominika Strekelj iz Gorjanskega, darujejo med splošnim ogroženjem nad tepečo nas uodro ter z zaupanjem, da se drugo Kosovo mašuje, 75 L.

Na priporočilo sv. Lukeže ob blagoslovitvi treh zakonskih jarmov so je nabralo v Buljuncu 100 L. (Prvi jarem L 30); darovali so: po 5 L.: družina Černigoj, ker ni Beligoi, ženin in nevesta na čast sv. Lukeže, po 2 L.: Slavko Miha, ker je caposocialist, Žerjal Marija, ker je mož nabiral, Maver Antonija, ker je bila klenarica, Žerjal Dušan, ker je nosil kosila, Pepi Brivec, ker ne nosi brk, stari oče, ker so gostje dobri pivci, glavni hlevar Čuk nametajo ovsu konju in Maver Valentini, ker vleče meh; po 1 L.: Slavko Zorka, ker ima fanta, Pečenik Tezera, ker ima rdečo ruto, Pečenik Miha, ker je sviral po krasno iz Maver, ker ni znal plesati).

(Drugi jarem Zobeč Marija in Mohor ter njuni gostje 7 L.). — (Tretji jarem 20 L.; po 5 L.: Korošec Anton, ker je pripeljal posteljo in vesela trojica treh jarmov, t. j. Nane Klun, Nana Koroševa in Marička od Sineta; po 2 L.: Korošec Jože, Slavko Ivan in Rudolf, ker sta uca in Marija Koroška, ker je mlada mati; Korošec Ivan in soproga v čast sv. Lukeže 3 L., Pepi Korošec, da Bog poživi vae, kar je naše 1 L.). — (Četrti jarem 38 L.; g. Sponda 13 L., Milica in Dragica 5 L., Dora in Svetka po L 250; Vane Stržaj, Mimi Res, Marija Foravs, Ljubi in Danilo, Žerjal Mirko, ker ni drugače, Svara Ernest, in zopet Svara Ernest, ker je pozabil palico po 2 L. ter izvesten komunist 1 L. — K temu dodal Josip Kraljič 5 L., da bo ravno 100 L.).

Veletrežec Albin Anžič 1000 L.

Dosedaj izkazanih L. 27.538'84; v današnjem izkazu L. 1391'—, Skupno L. 28.929'84.

Današnji izkaz pridobivamo s posebnim zadovoljenjem, kajti poskočili smo hkratu za skoro pol drugi tisočak. Z enako iskreno hvaležnostjo sprejemamo vsak in tudi najmanjši dar, saj vemo, da prihajajo vsi iz srca, polnega plemenite ljubezni do naroda svojega in skrbi za bodoče njegovo snovanje. Če pa danes še posebej omenjamo obilnega daru g. Albin Anžiča, je le kot priporočilo v — posnemanje.

!JUGOSLOVENI!

Zbirajte pridno za "TISKOVNI SKLAD EDINOSTI".

DAROVI

Za družbo Sv. Cirila in Metoda daruje Josip Marc 10 L. Denar hrani uprava.

Za nabavo harmonike invalidu Alojziju Bajec, daruje g. Ajdčič 15 L. Denar hrani uprava.

Rojnkanku Sokolu daruje gospodar Stanko Vidmar 15 L., ker se ni odelil zadnje odbojove seje. Denar hrani blagajničar.

Kolesarskemu društvu "Balkar" darujejo: Dohter ker je jerno odel, pustil 5 L., ker so se drugi vedeli 6 L., Kraljevi kričati L. 1'25; skupno L. 12'25. Denar hrani blagajničar.

ŽIVNOSTENSKA BANKA

PODRUŽNICA V TRSTU

Ulica Roma vogal ul. Mazzini. — Lastna palača.

Delniška glavica in rezervni zaklad K. C. 225.000.000

Izvirajo izločeno vse bančne in menjaške transakcije.

Uradne ure od 9-12

MALI OGLASI

se računajo po 25 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stotink beseda. Najmanjša pristojbina L 4.—. Kder liče službo plača polovično ceno.

ISČE SE podjetnik za odkritje srebrnega rudnika. Pojasnila daje J. Frjanc, Grant, Grabovo ob Bači. 650

ASBEST-FILTER ZA VINO iz bakra, pocinjen, sistem Seltz, znamka "Simplon" št. 1 — čisti na uro en. 20 hl, v najboljšem stanu proda Fr. Kavčič v št. Vidu pri Vipavi. Cena po dogovoru. 651

KUPOJEM cunje ter jih plačam do 40 L. q. in železo po ugodnih cenah. Piazza Belvedere št. 2. 652

OKOLICANI "Trtica": Fortis, Komen-Preseje prodaja in prejema naročila za cepilneke vsaki dan po najnižjih cenah. Vsako nedeljo v Društveni gostilni, v Rojano (blizu cerkve). 653

KUPOJEM zelene, črne selcezo, kovine in viroje. Mihučič, via S. Francesco 10. 654

ISČE SE učiteljica za slovenščino. Poduka 3 ure na teden. Naslov pove uprava. 655

ZABNICE, angleške ključavnice, ključ, vse v mizarstvu in mehaniko stroko spadajoče orodje, žebelj, vijaki, železna žica, spojina za baker in cin. Založna železnice, ul. Fabio Filzi 17. 656

KUPOJEM preče in cunje. Molino Grande 20. Babič. 659

KOVAKI meh, banko in drugo prodam. Dolavica, ul. Gatterji 22. 644

SPREJEMA uranskega pomočnika sprejme pod ugodnimi pogoji Anton Vadoja, urar v Ajdovčini. 648

STANOVANJE, obtočje iz kuhinje, dveh all treh sob, prazno ali meblirano se išče. Posudbe pod "Stanovanje" na upravo. 643

ENA ali dve prazni sobi z uporabo kuhinje, ščeta, zakonska. Naslov pove uprava. 640

REDKA PRILIKA! Veliko, lepo obdelano posveto na ravnini blizu Kamnika pri Ljubljani in 3 kilometre od železniške postaje, se vsled rodbinskih razmer takoj prodaja. Posveto obsega 20 orolov zaraščene gozda ter 20 orolov njiv in travnikov, poleg tega 2 pritlični hiši z gospodarskimi poslopji. Cena 120.000 lir. Prekupčevalci izključeni! Natančnejša pojasnila se dobijo v hotelu Gržina, št. Peter na Krasu. 626

LESICI KOŽUHI IZDELANI, črni, sivi in temno-rjavi ter sealski za stole, se prodajajo po nizki ceni. Ustrojenje, izdelovanje in barvanje kožuhov se izvršuje z jamstvom. TRGOVINA KOŽUHOVIN V VIA GATTERI 32, TRST. 624

ZLATO in sreberne krone plačam več kot drugi kupci. Albert Povh, urar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 537

LEKARNA IN KEMIČNI LABORATORIJ V SEŽANI. Ribje olje prve vrste, kemično prečiščeno. — Sirup R. za šibke in malokrvne otroke. — Kroglice B. za malokrvne ženske. — Švedske kapijice. — Mazilo za garje. (specijaliteta). — Praška mast. — Tinktura in obliži za kurja očesa. — Fluid za živino. — Sestavljen mlečni kisli Kresotov sirup, pripravljen po posebnem receptu, prečiščeno zdravilo za pljučne bolezni in katar dihal. — Vsakovrstna zdravila in specijaliteta za ljudi in živino vedno z zalogo. — Poštne pošiljave. 592

NA NOVO odprto trgovino s pohištvenim novim in starim ter z drugimi potrebnimi predmeti priporočam za obilen obisk J. Babič, ul. Artisti št. 7, zraven Corsa Vitt. Em. Piazza S. Caterina. Najnižje cene. Svoji k svojim. 587

NAZNANJAM slavnemu občinstvu, da sem poleg delavnice odprla tudi salon za izgotovljene zimske obleke in letne plašče ter raznovrstne obleke. Priporočam se za obilen obisk. A. Mer-molja Rieger, ulica Commerciale 3. 586

KROJAČNICA August Štular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 395

POZOR VINOREJCI!

Imam na prodaj 30 tisoč cepiljenih tri črne in bele vrste na raznih ameri-kanskih podlagah, katere bom oddajal v jeseni (od novembra dalje). — Pipan Josip, Preserje 16 pri Komnu. Cene po dogovoru.

POZOR!

Kupujem (284)
srebrne KRONE

ter jih plačam več kot vsak drugi.

Poskusite, da se prepričate!

VERZEGNASSI via dell' Olmo 3.

NAZNANILO.

Podpisani naznanjam, da sem odprl svojo

staro gostilno pri

"Dolenjem Burgerju"

ter se tem potom najtopleje priporočam

cenjenemu občinstvu. — Obsežni hlevi na

razpologo.

V POSTOJNI, 1. decembra 1920.

(283) Josip Burger.

KRONE

plača vedno par cent.
več nego vsak drugi
— kupec, edinole —
Alojzij Povh,
trgovina Piazza Ga-
ribaldi št. 3, tel. 8-29
(prej trg Barriera) (25)

PELLEGRINO CINCELLI

Trst - ulica Malcanton št. 9 - Trst

(Hiša ustanovljena leta 1828.)

KOŽE in USNJE za ženske in moške.

Box in Chevreux, lak, podlage in vsakevrstni predmeti za čevlje itd.

Vse po ugodnih cenah

Postrežba točna.

Brill

Najboljše mazilo za čevlje

Podružnica v Trstu, ul. del Toro št. 10. — Telefon 31-72

D. MRACEK LEOPOLD

ZOOBZRAVNIK

Trst, Corso Vittorio Emanuele III. 24, I.

sprejema od 9-12 in od 18-19.

Brezbolno izdiranje zob, zlate krone, zlati mostovi brez neba. — Vse po moderni tehniki, ameriški in švicarski sistem

Krone srebrne, zlate
plača po najvišjih
cenah le Periot
Krone
ul. S. Francesco 15, II. n. (279)

VELIKO SKLADIŠČE KLOBUKOV

dežnikov, belih in pisanih, žepulh
robcev, možkih nogavic itd.

K. CVENKEL, Trst, Corso V. E. III. št. 24.

ZASTOPSTVO JUŽNE ŽELEZNICE

Prodaja vozniških listkov iz Logatca

za vse postaje južne železnice, v Ju-

goslaviji in Nemški Avstriji v potniški

pisarni "COSULICH", Società Triestina

di Navigazione via Milano 10, pritličje.

Agencija želez. vozniških listkov, Via Borsa 2. (184)

JOSIP STRUCKEL

Trst, vogal Via Nuova - S. Caterina.
Velika izbira vsakovrstnega blaga za udeležbo
in čenka. — Blago za suknje, žamet, ba-hant,
sila, etamine, ter raznih predmetov za okras
obele. Vse po nižnjih konkurenčnih cenah.

P. Mondello Nestler

Trst - Via Roma 26, II. - Trst

: MILA in SVEČE :

najboljših tovarov vedno v zalogi.

Prodaja na vagone in male partije

Postrežba točna (246) Cene ugodne

Trgovsko - obrtna zadruga v Trstu

registrirana zadr. z neomejenim jamstvom

ul. Pier Luigi da Palestrina št. 4, I. n.

sprejema hranilne vloge od L 1 dalje.

Navadne vloge obrestuje po

4 1/2%, večje po dogovoru.

Trgovcem odpirajo tekoče čekovne račune. - Posoja

hranilne pušice na dom. - Rentni čevlek plače, e

iz svojega.

Daje posojila po najugodnejših pogojih na

knjižice, na osebno poročilo, na zastave vred-

nostnih listin.

Uradne ure vsak dan izvzemši nedelji in

praznikov od 8 do 1.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu.

</

JOS. JURCA

Devin in Divača* antropološki ekskurzija in rešitve ločarid-
skega vprašanja.

I.

Devin je dandanes znamenit po svoji divni legi ob morju kot čisto slovenska postojanka med Trstom in Trstom, še znamenitejši je bil v prošlih stoletjih kot sedež gosposke za veliki del Krasa, najznamenitejši ne sicer kot kralj, temveč kot pokrajina pa v starem veku radi slovečih izvirkov Timave. Ime Devina samega iz rimske dobe nam ni ohranjeno. Divača pa je važno železniško križišče in vsled tega njena pomembnost vedno raste.

Devinov je bilo v staroslovenskem svetu več. V staročeški državi pod Premyslom (7. stoletje) in v velikomoravski pod Rastislavom (9. stoletje) se to ime omenja. Devin se je baje nazival prvotno tudi sedanji Magdeburg. Že ta provod, še bolj pa Dalimilova v staročeških stihih iz 14. stoletja sporočena nam pravica kakor tudi Kuzmanova kronika iz 12. stoletja, ki nam sliko staročeški Devina kot grad knežjevine Vlaste v prečnem boju ženskih z moškimi pod Premyslom, nam pravi, da je to ime silno starodavno, da se ljudska tradicija niti pred osemstoletjem ni zavedala več njegovega pomena in da je zato obdala s pravilno koprano, iz katere se nam vedno pojavlja ime in obraz deva. Profesor Marešić izročeno naglašja, da znači ta pravilica ljudsko etimologijo za razlago krajevnega imena Devina. Sam se ne spušča v nikakoli tolaženje, opominja dovolj tudi za nas, da smo si svesti, s kako silno starim in častitljivim slovenskim imenom imamo opraviti. O našem slovenskem Devinu, ki je zlasti v starih časih po svoji divnosti gotovo nadkriljeval vse druge, mi ni znana nobena pravilica, da bi ga bile gradile deva. Njegova italijanska sooblika je Duino, nemška pa Tybten. Iz posebnega spoznavanja do tega kraja in z živo željo, da mu spoznamo pravo ime in rešenico pomen, bomo uvaževali vse, kar so tiče Devina. Današnja naša metoda torej ne bo enostavna, temveč kombinirana.

Pri tem imenu srečujemo drugo slovensko krajevo obrazilo — in, ki nam je znano iz razprave o Tolm-inu in iz občnih imen kakor pel-in, petel-in. Ko se pa lotimo besednega debela, smo na razpotju, kaj naj smatramo za pravo pristno in prvotnejše deblo: Dev—, ki je nahajamo v slovenski obliki in ki nas vodi nazaj k pravilnim devam ali Du — oziroma Duv — iz italijanske sooblike Duino? Če se odločimo za slednje, smatramo, da bi bilo pravo slovensko krajevo ime Duvina, imo, ki se nam zdaj povsem mogoče na slovenskih tleh in ki po temeljiti razpravi o Dutovljah ne bi vsebovalo za nas posebnih skrivnosti. Razlaga bi bila precej priroditeljna. Duvina se je moral glasiti prvotno Duv-in in je tvorjen kakor Dutovlje iz korena dym— z obrazili, kakor krajevo ime Vrt-ov-in ali osebno ime Čeh-ov-in. Vseled krajanja in krčenja so sledile oblike Duv-in, Duv-in, Duv-in ali kraško-fonetično Duvina ali po italijanski transkripciji Duino. Pomen je isti kakor pri Dutovljah, to je kraj jam in votlin, in sicer nosi to ime z vso upravičenostjo, ker stoji blizu Timave, najznamenitejša kraška reka, ki izvira blizu Devina iz čudovitih kraških votlin in se tik pod njim po parkilometerskem teku izliva v morje. Oni izvir v divnem obmorskem gaju, kjer so stale nekoč poganska svetišča, je bil posebno čudo, ki se mu starodavni niso mogli dovolj nadežati. Torej je bil Timavus vletok, ki je pribolnel s silno močjo iz devetere lukenj, sedaj je skromna rečica in, obdajajo jo namesto nekdanjih gajev kraške golčave. Kako vabljiva je ideja, da smatramo ta izvir in te znamenite dimnice tudi kot izvor našega krajevnega imena, saj imajo vse slovenske reke istoimenske kraje blizu izvira ali izliva, primer Bača ob izlivu Bače v Idrijco.

Timava ne nosi slovenskega imena, ker je ob prihodu Slovencev že imela svoje latinsko ali bolj rečeno polatinjeno ime Timavus. Sicer pa Slovenci tega imena niso izgovarjali brez smisla, temveč so v tuje ime polagali najbližji in najprimernejši pomen. Timava je bila zanje Dym-ava; to je podzemna votlinska reka in po tem značju reke in pokrajine so nazvali tudi svoj Duv-in kakor njih tojaki onkraj Zekance svoje Dutovlje.

Analogno bi bila Divača prvotno Dym-ov-avača, potem Dym-avača, Donvača, Duvča, povsem razumljivo ime, če uvažujemo, da se kraj ponaša z dimnico ali vilenico, ki po svoji lepoti ne zaostaja za drugimi podzemskimi jamami. Posebnega stvarnega pomisleka proti tej razlagi ne bi bilo, ko bi tudi v rešnici obstajala govorna ali pisana, slovenska, nemška ali italijanska oblika Duvča. Toda takega imena ni, prehod od Duvča in Duvina do Divače in Devina, pa je jezikovno nemogoč; nikoli in nikdar ne more dobiti nosniški o ali u prehajati v i ali fat (š), med obema zija nepremostljiv prepad. K sreči je Duino le italijanska sooblika. Italijanska in nemška transkripcija slovenskega š z u in y pa jo očitno zgrešena. Ne bomo več sledili tujim oblikam, temveč ravnali se bomo raje po pregovoru: Uzdaj se u se i u svoje kljuse, čeprav bi nas imelo kljuse ponesti v pravilni svet. Tujina nas le zavaja.

Vin iz te zagate in nazaj k staroslovenskim devam. Čeprav niso zidali Devinov, morda pa so zgradili vsaj njih ime. Dognati nam je jezikovno sorodnost med deva in Devinom oziroma Divačo, oblikovno in stvarno. Vprašanje, kaj pravzaprav pomeni izraz deva, pa nas vodi, veste kam — v antropologijo, kakor sta nas Optina in Dutovlje vodili v filozofijo. Tako globoko sega temeljito razlaganje slovenskih krajevskih imen, kar želimo povdariti zlasti na naslov Savinja, ki govori o njih tako s prezirom.

II.

Etimologija deva — prelep in prezanimiv predmet, da se ne bi ob njem nekoliko pomudili in ekskurziji spoznati vse, kar ga obdaja. Na videz se s tem odlašujemo od glavnega problema, toda v rešnici ga je začasno obidem, da se mu prav približamo od druge strani. Vrhu tega se v teh in sledenjih člankih nekako poslavljamo od »Edinosti«, ki ni je gostoljubno odpela svoje predale, za kar sem ji iz srca hvaležen. Zato prosim, da mi dovolite nekoliko več prostora in prostosti, da spoznamo čitatelji vsaj metodiko krajevske etimologije, obenem pa uberejo tudi kak nekrasjoven sad. Naša današnja pot nas vodi zopet h glagolskim korenem, k spregatvi brez vrstne spona, in sicer v samoglasniški razred, k onim prav prvotnim enozložnim deblom, ki pomenjajo vsa nekaj prav prvotnega in ki se tudi pretvarjajo z najenostavnejšimi obrazili — kakor nalašč za prvotno antropološke izraze človeške zlate dobe, ki jo opeva Ovid. V rešnici pa niso to najlažja, ampak najtežja poglavja, pri katerih se opravi malo ali nič z moderno slovnico živega jezika, največkrat moramo hoditi po razlago v primerjajoče jezikoslovje mrtvih govorov staroslovenščine, latinsčine, grščine, če ne celo sanskrita. To uči pred vsem Kobarid.

Etimologija deva in Devina pa zahteva kot predpogoji, da poznamo natančno funkcijo črke š, ki jo imenujemo jat v razloček od drugih e in ki daje raznim slovenskim jezikom in narečjem njih posebno obilje. Izgovarja se zelo različno, tu kot e, tam kot i, je, ije in ej. Kdor ne pozna jata, naj

ne hodi med slovenske etimologe. Funkcija tega

rekel bi diftonga slovenskega je različna.

V najstarejših z latinsčino, grščino in germanščino sorodnih besedah odgovarja naš š kratkemu u ali y. Primeri: bég, grški fygē, latinski fug-a o-dě-ti, latinski in-du-ere. Zena in gē-a, grški gyn-ē, latinski gūno nastale s reduplikacijo iz gi-gen-o, gon-ul (roditi) pomeni roditeljico. Iz istega korena je gaēdo. Če že stari jeziki označajo žensko po njenem najimenitnejšem opravilu, po kateri bistveni funkciji je dobil moški svoje moško ime? Po moči in telesni jakosti iz jezikovnega korena mog? Ne, kajti v besedi mož zasledujemo v vseh slovenskih jezikih sledove nazala. Torej bo pač koren mian, ki znači v besedah pa-men-t (pamet), e-po-min in mnenje ter v tujih izrazih mea-s, me-min-i in mne-me duševne sposobnosti. Moški pač nadkriljuje žensko po razumu. Ali tudi ta razlaga je nevdružna, ker zahteva oblike mož, mouž, muž in maž nekdanji nosniški vokal on, ki nastaja le iz trdega polglasnika n. Staroslovenski mož se je torej glasil man+ž iz ma-l-gi, ki pa ni pomenil menia, temveč — zares mog? O tem se hitro prepričamo, če le vzporedimo z možem medicinsko-znanstveni pa tudi narodni izraz mož, češki moud, ki je nastal iz istega korena, mian-do, mon-do, mo-do. Primerimo samce v živalstvu: rac-man, gos-man, pur-man in nemško besedo Mann. V tem nas še bolj potrjuje skupni izraz za starš, ki se imenuje v vseh slovenskih in romanskih jezikih roditelj, roditi oziroma genitore. Edino slovenščina je po nemškem vplivu prevzela srameljivo — spošt-ljivi izraz »starši« (ne starši) kakor tudi zoprnikanje staršev. V ovi prvotni zlati dobi, ko človeštvo, kakor pravi Ovid, še ni poznalo zlata in srebra, je bilo tudi brez zlatih tehnic, da bi bilo tehtalo besede, izražajo je povsem priprosto. Zamislimo se v to naravno priprosto za par trenutkov tudi ni pozni potomec, da nam bo čisteje tekel antropološki vir. Najstarejša knjižica, med njimi sveto pismo samo, se izražajo o najkockljivejših stvarih naravno in brez ovinkov.

(Dalje.)

PAFF Svoj za življenje in vuzajo prvi nemški vzorci
Seidel & Neumann in
„Singer“ Gast & Gasser
Bogata salona vseh potrebščin.
Mehanika, solavica za vsako
popravila.
Trst, ul. Campanile 19

Srebrne krone po L. 2.15

— plača — (258)

Francesco Budu, Trst, Via Scallinata 1

JADRANSKA BANKA

Del. glav.: K 80.000.000. Rezerva K 10.000.000
Belgrad, Celje, Dubrovnik, Dunaj, Kotor,
Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opat-
čja, Sarajevo, Split, Šibenik, TRST, Zadar,
Zagreb

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle.

Sprejema vloge

na hranilne knjižice ter jih obrestuje po 2 1/2%,
a v bancogiro prometu po 4%.

Vloge, ki se imajo dvigniti samo proti pred-
hodni odpovedi, sprejema po posebno ugodnih
pogojih, ki se pogodijo od slučaja do slučaja.

Deje v našem varnostne predale (safes).

Benčni prostori v Trstu se nahajajo:

ul. Cassa di Risparmio, ul. S. Nicolo

Telefon: št. 1463, 1793, 2673

Blagajna posluje od 9 do 13

DREOSSI & C.-Trst

Trg Oberdan št. 1.

Brzojavke: DREOSSI, Trst.
Poštno hran. račun 11—55

□ □

Telefon: Prodajna 14—87
Stanovanje 30—11

ZALOGA:

(30)

Železnin, kovin in kuhinjskih potrebščin. — Orodje in poljske
potrebščine. — Ogrodje za vrata, okna in pohištvo. — Verige,
žebiji, železna žica.

Plošče iz litega železa za ognjišča. — Velika zaloga v to stroko
spadajoče drobnarije. — Velika zaloga tehtnic vseh zistemov.

ECLA!

Edino mazilo

Edino mazilo

ki ohranjuje usnje in ga vzdržuje mehko.

Skladišče v Trstu, ulica Torre bianca št. 12 - Telefon št. 10

Prvikrat

po mnogih letih so vsi naši oddelki in naša velika skladišča
bogato preskrbljena za Božične praznike

Prvikrat

po mnogih letih nam je mogoče prirediti

Veliko prodajo za Božič

Kakor je vsem znano, so v vseh naših oddelkih na vsakem predmetu
označene stalne in najnižje cene. Na vse te znižane cene dajemo

od 6. do 24. decembra

izjemoma sledeče popuste:

Ženske obleke	20 %
Perilo	10 „
Usnjeni in potni predmeti	20 „
Blago za moške in ženske obleke	10 „
Galanterije in kitajske srebrnine	20 „
Tkanina in fuštanj	10 „
Ženski klobuki, cvetilice in okraski	20 „
Svilenina, baržun in trakovi	10 „
Otroške obleke	10 „
Drobnina	10 „

Fotografske potrebščine in igrače	20 %
Perilo in platno	10 „
Plašči in ovratniki iz kožuvin	20 „
Moško perilo in pletenine	10 „
Mila in dišave	20 „
Rokavice, nogavice in robci	10 „
Dežniki, kape in ovratnice	10 „
Plašči, nepremočljivi plašči in moški klobuki	20 „
Obedne in spalne sobe ter kuhinjske oprave	10 „

S. ÖHLER & Comp.
Succ.
TRST — Corso Vittorio Emanuele III št. 16